

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: HE 152/2024 vp, Hallituksen esitys laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Yleistä

Käräjäoikeus kannattaa ehdotusta oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta niin, että korkein oikeus voisi ratkaista ennakkopäätösluonteisia kysymyksiä myös niissä asioissa, joissa hovioikeus ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa, ja arvioida jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytyksiä vasta tämän jälkeen (ns. hyppyvalituslupa). Samoin käräjäoikeus kannattaa ehdotusta siitä, että käräjäoikeus tai hovioikeus voisi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa (ennakkopäätöskysymys).

Käräjäoikeus katsoo, että molemmat ehdotetut menettelyt parantaisivat korkeimman oikeuden mahdollisuuksia ennakkopäätösten antamiseen siviili- ja rikosasioissa.

Hyppyvalitusluvasta

Hyppyvalituslupa olisi käräjäoikeuden käsityksen mukaan omiaan nopeuttamaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutumista ja lainkäytön joutuisuutta myös käräjäoikeuksissa. Käräjäoikeus kuitenkin toteaa, että hyppyvalituslupa on joka tapauksessa riippuvainen siitä, hakevatko asianosaiset valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Näin ollen, ja vaikka oikeudenkäynnin painopisteen tulisi jatkossa yhä voimakkaammin siirtyä käräjäoikeuksiin, myös hovioikeuksien jatkokäsittelylupasääntelyn tarkastelemiseen voisi olla jatkossa tarvetta.

Ennakkopäätöskysymyksestä

Käräjäoikeudet tunnistavat toiminnassaan säännöllisesti ennakkopäätösluonteisia kysymyksiä. Toisinaan nämä kysymykset ovat toistuvia, mutta eivät kuitenkaan päädy korkeimman oikeuden ratkaistaviksi, vaan käräjäoikeuden tai hovioikeuden ratkaisut jäävät lainvoimaisiksi. Lainkäytön yhtenäisyyden kannalta olisikin erittäin myönteistä, jos

käräjäoikeuksilla olisi mahdollisuus saattaa tällaisia kysymyksiä harkintansa mukaan korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Kannatettavaa on myös, että ennakkopäätöskysymys olisi erityisestä syystä mahdollista pyytää, vaikka asianosaiset eivät ole antaneet siihen suostumustaan. Tietyissä asiaryhmissä (esimerkiksi niin sanotuissa riitaantuneissa summaarisissa asioissa tai eräissä työoikeudellisissa asioissa) on nimittäin nähtävissä, että asian hävinnyt osapuoli ei ehkä halua saattaa asiaa korkeimman oikeuden ratkaistavaksi siinä pelossa, että alemmissa asteissa linjattu kielteinen kanta vahvistetaan yleiseksi oikeusohjueksi. Näissä tapauksissa esitetty ennakkopäätöspyyntömahdollisuus voisi myös vaikuttaa esimerkiksi kohtuuttomien sopimusehtojen käyttämiseen ennalta ehkäisevästi.

Käräjäoikeus on oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa (VN/20279/2023) esittänyt joitakin varauksia korkeimman oikeuden 21.6.2023 tekemään lainsäädäntötointa koskevaan esitykseen. Varauksiin on vastattu hallituksen esityksessä etenkin oikeuslähdeopillisten kysymysten ja tuomioistuinten riippumattomuuden osalta varsin perusteellisesti, eivätkä käräjäoikeuden esittämät varaukset siten muodosta estettä niin hyppyvalitusluvasta kuin ennakkopäätöskysymysmenettelystäkään säätämislle.

Ilkka Lahtinen
Laamanni
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus